

Alternativní návrh Rady vysokých škol k Univerzitním radám coby vrcholnému kolektivnímu orgánu v řízení vysoké školy

V návrhu věcného záměru nového zákona o vysokých školách (ze dne 26. 8. 2026) se počítá s ustavením tzv. univerzitní rady (resp. strategické rady na neuniverzitních vysokých školách), která má plnit roli orgánu vysoké školy „s klíčovými strategickými konstitutivními a rozpočtovými pravomocemi, který bude určovat strategické směřování vysoké školy a kontrolovat jeho naplňování a řídit proces výběru rektora.“ (s. 4)

Již od počátku představení a zveřejnění konceptu univerzitních rad je tento návrh širokou akademickou veřejností vnímán jako neadekvátně revoluční, ohrožující akademickou nezávislost a odebráním klíčových pravomocí akademickým senátům rovněž krokem omezujícím akademickou samosprávu veřejných vysokých škol, a to i přes tzv. pojistky (např. proti politizaci vysokých škol), které byly do návrhu postupně implementovány a které se jeví jako příliš vágně definované.

Rada vysokých škol je si vědoma, že stávající nastavení a rozdělení „moci“ akademické samosprávy na úrovni vysoké školy, tedy ve vztahu akademického senátu vysoké školy (AS), rektora a správní rady (SR) může působit těžkopádně. Je si rovněž vědoma toho, že posílení „externality“ ve vrcholném akademickém rozhodování může pomoci škole pružněji reagovat na společenskou situaci a přispět k efektivnějšímu řízení veřejných vysokých škol.

Rada vysokých škol proto přichází s alternativním návrhem k univerzitním radám spočívajícím v předdefinování skladby stávajících kolektivních akademických orgánů na úrovni školy, konkrétně akademického senátu a správní rady.

Návrh spočívá v tom, že v klíčových procesech budou AS a SR jednat a rozhodovat společně, přičemž by se mohlo jednat o tyto procesy:

- na návrh rektora schvalovat statut vysoké školy a rozhodovat o zřízení, sloučení nebo zrušení součástí vysoké školy;
- volit kandidáta na rektora vysoké školy a navrhopat jeho odvolání;
- schvalovat strategii vysoké školy a dohlížet na její plnění;
- schvalovat rozpočet vysoké školy, nakládání s majetkem nad stanovenou hodnotu, zřizování právnických osob a návazné operace a dohlížet na hospodaření vysoké školy;

- schvalovat s předchozím souhlasem ministerstva a po projednání v akademickém senátu prodej majetku veřejné vysoké školy nad zákonem stanovenou hodnotu;
- případně i další procesy, které jsou v návrhu věcného záměru svěřovány univerzitní radě.

SR by se tak oproti současnému stavu významně posílily kompetence, kdy by byla přímo zapojena do vybraných schvalovacích procesů současně s AS.

Vzájemný poměr obou kolektivních orgánů by byl 2:1 ve prospěch AS, přičemž by byl zákonem stanoven počet členů AS i SR v závislosti na počtu fakult, resp. součástí. U AS i SR by byly nově rámcově vymezeny podíly jeho jednotlivých „kurií“ v případě AS, resp. nominujících subjektů v případě SR.

Počet kurií AS by byl oproti současným dvěma (akademičtí pracovníci; studenti, kteří tvoří nejméně 1/3 a nejvýše 1/2 členů AS) rozšířen na čtyři, a to takto:

- kurie studentů s podílem nejméně 1/5 a nejvýše 1/4 všech členů AS, přičemž je možné další vnitřní členění např. na subkurii doktorandů, resp. ostatních studentů;
- kurie neakademických zaměstnanců vysoké školy s podílem nejm. 1/20 a nejvýše 1/10 všech členů AS;
- kurie profesorů a docentů (R3 a R4) v zastoupení nejméně 1 za každou součást;
- kurie akademických pracovníků v počtu do maximálního počtu členů AS.

Konkrétní počty členů jednotlivých kurií by byly stanoveny statutem vysoké školy, funkční období by bylo stejně jako v současné době nejvýše tříleté.

Počet členů SR by odpovídal 1/2 počtu členů AS, přičemž členy SR by stejně jako nyní jmenoval ministr školství, nově však např. na základě níže uvedených nominací:

- 30–33 % na základě nominace zastupitelstva obce, na jejímž území má vysoká škola sídlo;
- 30–33 % na základě nominace zastupitelstva kraje, na jehož území má vysoká škola sídlo;
- 34–40 % na návrh samotného ministra školství.

Konkrétní počty členů nominovaných jednotlivými subjekty by byly stanoveny statutem vysoké školy, funkční období členů by bylo stejné jako v současné době šestileté.

Rozdílná délka funkčního období členů AS a jednotlivých členů SR zajistí dostatečnou kontinuitu obou orgánů i jejich společného působení.

Modelové nominální vyjádření výše uvedených rámcových podílů:

Počet součástí*	Akademici		Studenti			Neakademici			Celkem AS	Správní rada	Celkem shromáždění
	Min (doc/prof)	Optimum	0,2	0,25	Optimum	0,05	0,1	Optimum			
2**	2	10	2,8	3,5	3	0,7	1,4	1	14	7	21
3	3	10	2,8	3,5	3	0,7	1,4	1	14	7	21
4	4	12	3,2	4	3	0,8	1,6	1	16	8	24
5	5	13	3,6	4,5	4	0,9	1,8	1	18	9	27
6	6	15	4	5	4	1	2	1	20	10	30
7	7	17	4,8	6	5	1,2	2,4	2	24	12	36
8	8	17	4,8	6	5	1,2	2,4	2	24	12	36
9	9	18	5,2	6,5	6	1,3	2,6	2	26	13	39
10	10	20	5,6	7	6	1,4	2,8	2	28	14	42
11	11	20	5,6	7	6	1,4	2,8	2	28	14	42
12	12	21	6	7,5	7	1,5	3	2	30	15	45
13	13	22	6,4	8	7	1,6	3,2	3	32	16	48
14	14	24	6,8	8,5	7	1,7	3,4	3	34	17	51
15	15	25	7,2	9	8	1,8	3,6	3	36	18	54
16	16	25	7,2	9	8	1,8	3,6	3	36	18	54
17	17	27	7,6	9,5	8	1,9	3,8	3	38	19	57
18	18	28	8	10	9	2	4	3	40	20	60

* V případě, že součástmi vysoké školy jsou i vysokoškolské ústavy, je na autonomním nastavení školy, zda bude mít každý ústav své zastoupení nebo budou tvořit společný "volební obvod/obvody".

** Vysoké školy, které se nečlení na fakulty, se řadí mezi VŠ s 2 součástmi.

Nejvýznamnější výhody alternativního návrhu jsou tyto:

- Není zaváděn zcela nový orgán v podobě univerzitní rady, který nemá v českém vysokém školství tradici a který vyvolává v naprosté většině akademické veřejnosti značné obavy a odpor.
- Akademický senát vysoké školy opravdu zůstane „*vrcholným orgánem akademické samosprávy*“, jak je uvedeno na str. 9 návrhu věcného záměru.
- Správní rada vysoké školy získá nové pravomoci a významný podíl na rozhodovacích a schvalovacích procesech na úrovni vysoké školy.
- Zakomponováním správní rady dojde k významnému posílení externího pohledu a vlivu na řízení vysoké školy, nikoli však jeho převážení.
- Společným jednáním a rozhodováním obou orgánů dojde k úspoře času a eliminace časové prodlevy oproti stávajícímu (a ministerstvem nově navrhovanému) konsektivnímu modelu jednání orgánů.
- Frekvence společných jednání obou orgánů se nepředpokládá příliš vysoká, na rozdíl od ministerstvem navrhované univerzitní rady tedy nedojde k časovému přetížení externích členů.
- Oproti ministerstvem navrhovanému řešení nemůže dojít k potenciální paralýze a neshodě AS a univerzitní rady (např. nesouhlasné stanovisko se jmenováním rektora nebo děkana).
- V navrhovaném rámci a modelu nemůže ani jedna ze skupin/kurií sama o sobě získat nadpoloviční většinu.
- Oproti navrhovaným univerzitním radám zůstane zachována adekvátní participace studujících na přímé akademické samosprávě.
- Je-li něco v současném nastavení a kompetencí akademických senátů vysokých škol skutečně problematické, tak je to potenciální rozpolcenost senátů, kdy je obtížné dosáhnout kvalifikované většiny. V takových případech se dá předpokládat, že by právě externí prvek v podobě členů správní rady napomohl rozhodnout v podobě společného hlasování.
- Navržený model stanoví počet členů akademického senátu stejně jako optimalizuje počet členů správní rady, přičemž bude odpovídat počtu součástí vysoké školy a napříč vysokými školami tak budou počty srovnatelné (na rozdíl od současnosti). U naprosté většiny veřejných vysokých škol rovněž dojde k faktickému snížení počtu členů akademického senátu, což zefektivní jeho jednání.
- Na rozdíl od návrhu ministerstva nedojde ke zvýšení finanční zátěže vysokých škol v podobě odměňování členů univerzitní rady.

Všechny uvedené návrhy a model jsou samozřejmě k diskusi a budou vyžadovat další dopracování. Dílčími záležitostmi k dořešení jsou např.:

- Stanovení předsedajícího na společném jednání akademického senátu a správní rady. Nabízí se např. právě osoba předsedy správní rady.
- Je na autonomním rozhodnutí vysoké školy, zda budou mít jednotlivé součásti paritní zastoupení v akademickém senátu. Zákon by stanovil pouze minimální počet členů za součást, a to z řad docentů a profesorů (R3 a R4). Ostatní počty jsou volatelné.
- Zavedení hmotněprávní odpovědnosti členů akademického senátu.

V Praze 26. srpna 2026